

DE HOGESCHOOLBEVOLKING
IN BELGIË

ACADEMIEJAAR 1964-1965.

DOOR

Prof. Dr. THEO LUYKX

DE HOGESCHOOLBEVOLKING IN BELGIË

ACADEMIEJAAR 1964-1965.

De Dienst voor Hogeschoolstatistiek van de Universitaire Stichting publiceerde zijn jongste jaarverslag-1965. Het is hoofdzakelijk gewijd aan de evolutie van de hogeschoolbevolking in België tijdens het verlopen academiejaar 1964-65. Zoals de vorige jaren geeft dit verslag de toestand weer op 1 februari 1965; men liet de laattijdige inschrijvingen buiten beschouwing, opdat het verslag tijdig zou kunnen verschijnen en daardoor aan zijn opdracht zou kunnen voldoen. Uit dit verslag, dat een rijke inlichtingsbron is voor alle instanties die enige verantwoordelijkheid dragen in onderwijsaangelegenheden, bespreken wij hier voor onze lezers enkele belangrijke cijfers in verband met de evolutie van het aantal studenten, van hun verdeling over de verschillende studierichtingen, van hun spreiding over de verschillende provincies en van hun taalregime. Deze cijfers vergelijken wij met deze van vorig jaar, toen wij met dezelfde bedoeling aan het toen nieuwste jaarverslag enkele beschouwingen wijdden.

Dit jaarverslag-1965 is het laatste, waarop de veel besproken wet op de universitaire expansie, die nieuwe universitaire centra (Antwerpen en Mons) en nieuwe kandidaturen (Antwerpen en Kortrijk) opricht, nog geen invloed liet gelden. De vergelijkingen, die wij trekken tussen de academiejaren 1963-64 en 1964-65, gaan dus volledig op doordat de traditionele structuur van onze universitaire instellingen nog geen wijziging onderging. Voor het nu aanvangende academiejaar 1965-66 zullen er zich wellicht, ingevolge de genoemde wet op de universitaire expansie, grotere schommelingen voordoen.

1. DE 4 UNIVERSITEITEN EN DE 18 HOGERE ONDERWIJS- INRICHTINGEN.

De statistieken van de Universitaire Stichting betreffen niet minder dan 22 instellingen voor hoger onderwijs. Buiten de vier volledige universiteiten- de twee rijksuniversiteiten te Gent en te Luik en de twee vrije universiteiten te Leuven en te Brussel-bezit ons land inderdaad achttien kleinere instellingen, waar hoger onderwijs wordt verstrekt. Acht hiervan zijn gespeciali-

seerde hogere instellingen of afzonderlijke faculteiten, nl. de Rijkslandbouwhogeschool te Gent, de Militaire School te Brussel, de „Ecole de Médecine Vétérinaire” te Cureghem, de „Faculté Polytechnique de Mons”, het „Institut agronomique” te Gembloux, de „Faculté Universitaire Saint-Louis” te Brussel, de „Facultés Universitaires Notre-Dame de la Paix” te Namen en de Protestantse Theologische Faculteit te Brussel. De tien andere hogere instellingen verstrekken uitsluitend hoger handels- onderwijs. Het zijn: de „Rijkshandelshogeschool” te Antwerpen, de „Sint-Ignatiushandelshogeschool” te Antwerpen, de „Ecole des Hautes Etudes Commerciales et Consulaires” te Luik, het „Institut Supérieur Commercial et Consulaire” te Bergen, het „Institut Supérieur de Commerce” (nu: Faculté Economique du Hainaut) te Bergen, de „Handelshogeschool voor Juffrouwen” te Antwerpen, het „Institut Catholique des Hautes Etudes Commerciales” te Sint-Pieters-Woluwe, het „Institut Supérieur de Commerce de Bruxelles”, de „Sint-Aloysius Handelshogeschool” te Brussel en het „Hoger Instituut voor Bestuurs- en Handelswetenschappen” te Elsene. De drie laatste instellingen verstrekken echter uitsluitend avondonderwijs.

Het aantal Belgische hogeschoolstudenten is over deze 22 instellingen verdeeld zoals vermeld in onderstaande tabel. Wij hebben hierbij de 18 hogere instellingen geografisch gegroepeerd en de cijfers van 1964-65 vergeleken met deze van het vorig academiejaar (cijfers werden vastgelegd op 1 februari 1964 en 1 februari 1965):

Bevolking der 4 Universiteiten

	1963-64	1964-65
Rijksuniversiteit te Gent	5.171	5.818
Rijksuniversiteit te Luik	4.500	4.864
Katholieke Universiteit te Leuven	14.406	15.753
Vrije Universiteit te Brussel	5.649	6.342
	29.726	32.777

Bevolking der 18 hogere instellingen

Te Brussel en agglomeratie

	1963-64	1964-65
Koninklijke Militaire School	187	172
Ecole de Médecine Vétérinaire		
à Cureghem	107	98
Faculté Universitaire Saint-Louis	371	427

	1963-64	1964-65
Institut Cath. des Hautes Etudes	379	423
commerciales	271	322
St. Aloysiushandelshogeschool	157	134
Institut supérieur de Commerce de Bruxelles		
Hoger Instituut voor Bestuurs- en Handelswetenschappen, Elsene	115	121
Protestantse Theologische Faculteit	29	34
	1.616	1.731

Te Gent

Rijkslandbouwhogeschool	156	178
-----------------------------------	-----	-----

Te Luik

Ecole des Hautes Etudes Commerciales et Consulaires	221	267
---	-----	-----

Te Antwerpen

Rijkshandelshogeschool	708	812
St. Ignatiushandelshogeschool	750	805
Handelshogeschool voor Juffrouwen	133	178
	1.691	1.795

Te Bergen

Faculté Polytechnique	308	344
Institut Supérieur Commercial et Consulaire	296	390
Faculté Economique du Hainaut	265	313
	869	1.047

Te Gembloux

Institut agronomique de l'Etat	107	130
--	-----	-----

Te Namen

Fac. Univ. Notre-Dame de la Paix	781	830
--	-----	-----

Algemeen totaal der hogere onderwijsinstellingen (buiten de 4 universiteiten)	5.441	5.978
---	-------	-------

Vergeleken met de studentenbevolking van de 4 universiteiten blijft het totaal aantal studenten van de 18 hogere onderwijsinstellingen betrekkelijk gering. Slechts 3 instellingen-nl. de

bevolking per 5 jaar en gegroepeerd naar de door hen gekozen studierichting. Tussen haakjes plaatsen wij de numerieke aangroei, die tijdens deze 5 jaar per studierichting werd geboekt. Hieruit blijkt dat de faculteit voor Geneeskunde en Farmacie, die traditioneel het meest bevolkt waren, nog steeds in absolute cijfers de kroon spannen. Voor de eerste maal overschreden zij de kaap van 10.000. Dit belet echter niet dat sommige andere studierichtingen relatief een hoger groeiritme vertonen. De studenten van twee studierichtingen verdriedubbelden nagenoeg hun aantal, nl. deze van de Opvoedkunde-Psychologie en deze van de Wetenschappen. Vier andere groepen verdubbelden nagenoeg hun aantal, nl. deze van de Kerkelijke Wetenschappen, van de Handelswetenschappen, van de Letteren-Wijsbegeerte en van de Sociale-Politieke-Economische Wetenschappen. Twee groepen bleven stationair of boekten slechts een zeer geringe aangroei, nl. de Veeartsenijkunde en de Landbouwkunde. Tenslotte neemt de faculteit van de Rechten een bijzondere plaats in: na W.O. II vertoonde haar aantal studenten een dalende curve, die haar laagtepunt bereikte in 1960-61 met 2.993 studenten. Sedertdien ging de curve opnieuw langzaam, maar ononderbroken stijgen: 3096 studenten in 1961-62, 3.160 in 1962-63, 3.378 in 1963-64 en 3.709 in 1964-65.

4. HET AANTAL UITGEREIKTE EINDDIPLOMA'S.

Het aantal uitgereikte einddiploma's voor het academiejaar 1963-64 per studierichting houdt natuurlijk verband met het aantal inschrijvingen in de betrokken faculteiten. Toch zijn zij er niet de reine weerspiegeling van. Niet alleen de zwaarte van de leerstof, maar ook de duur van de studies (van 4 tot 7 jaar) spelen hierbij een rol.

In het totaal werden in 1963-64 niet minder dan 6.315 einddiploma's afgeleverd tegen 5.448 in het vorige academiejaar. De enige belangrijke faculteit, met een kleiner aantal einddiploma's, is de Geneeskunde-Farmacie: 1.196 in 1962-63 en slechts 1.167 in 1963-64. De faculteit van de Rechten, die in 1962-63 haar laagtepunt bereikte met 462 einddiploma's, klom in 1963-64 terug op tot 491 afgestudeerden. Opvallend is tenslotte dat de Instellingen voor Sociale, Politieke en Economische Wetenschappen en ook voor Handelswetenschappen, die in de laatste jaren zulke uitbereiding namen, hun aantal afgestudeerden niet sneller zien aangroeien.

	1954-55	1956-57	1958-59	1960-61	1962-63	1963-64
Kerkelijke Wetenschappen ..	68	47	130	167	231	124
Letteren en Wijsbegeerte	548	721	763	829	998	1.159
Rechten.....	709	657	554	527	462	491
Wetenschappen	556	630	713	937	991	1.184
Geneeskunde-Farmacie.....	1.007	1.035	1.120	1.102	1.196	1.167
Veeartsenijkunde	29	33	55	41	51	69
Toegepaste Wetenschappen ..	434	405	445	569	645	683
Landbouwkunde	146	151	124	164	111	81
Sociale, Politieke en Econ.						
Wetenschappen	326	266	281	328	317	350
Handelswetenschappen.....	500	654	818	882	716	741
Opvoedkunde-Psychologie ...	107	138	164	179	165	191
Interfacultaire Centra	39	33	32	37	85	75

5. HET AANTAL BELGISCHE HOOGSTUDENTEN PER PROVINCIE.

Een van de belangrijkste argumenten, die in Vlaanderen herhaaldelijk, terecht of ten onrechte, ten voordele van de universitaire spreiding werd ingeroepen, is de opmerkelijke wanverhouding die nog steeds bestaat tussen het aantal jonge mensen tussen 18 en 25 jaar en het aantal hoogstudenten per provincie. Of een verdere spreiding van de universitaire instellingen hieraan kan verhelpen, zal de toekomst uitwijzen. Ondertussen blijft de provincie Brabant, met haar twee vrije universiteiten, nog steeds de meest bevoordeligde gouw, terwijl de provincie Limburg relatief het minste aantal studenten levert.

	1963-64	%	1964-65	%
Brabant	11.472	32,71	12.595	32,50
Antwerpen	4.757	13,57	5.168	13,34
Oost-Vlaanderen	4.258	12,14	4.807	12,40
West-Vlaanderen	3.659	10,44	4.073	10,51
Limburg	1.610	4,59	1.790	4,62
Luik	3.896	11,11	4.256	10,98
Henegouwen	3.356	9,57	3.841	9,91
Namen	1.243	3,55	1.330	3,43
Luxemburg	671	1,91	745	1,92
Belgen van elders.....	145	0,41	150	0,39
Totaal	35.067	100	38.755	100

Wat de procentuële deelname van de verschillende provincies aan het hoger onderwijs betreft, stelt men dus vast dat er zich slechts zeer kleine wijzigingen voordeden tegenover het vorig academiejaar. De provincies Brabant, Antwerpen, Luik en Namen leden geringe verliezen ten voordele van de overige provincies. Wij mogen er ons echter aan verwachten dat deze verschuivingen grotere afmetingen zullen aannemen ingevolge de toepassing van de wet op de universitaire expansie.

DE TAALVERHOUDINGEN IN HET HOGER ONDERWIJS.

Op taalgebied heerst inzake hoger onderwijs nog steeds een ernstige wanverhouding. Deze werd de laatste jaren wel enigszins gemilderd, doch zij is nog steeds aanzienlijk genoeg om in Vlaanderen aanstoot te geven. De Vlaamse achterstand inzake hoger onderwijs houdt in de eerste plaats verband met sociale factoren, maar ook met het feit dat nog steeds heel wat frans-talige instellingen voor hoger onderwijs in Vlaanderen gevestigd zijn. De taalwet van 1932, die voor het lager en middelbaar onderwijs het principe „streektaal is onderwijstaal” huldigt, is immers niet van toepassing op het hoger onderwijs.

Het aantal afgeleverde diploma's voor Middelbaar Onderwijs weerspiegelt wel ongeveer getrouw de Vlaams-Waalse taalverhoudingen in ons land. In 1963-64 werden er immers 21.167 diploma's van het M.O. afgeleverd, waarvan 11.347 Vlaamse en 9.820 Franse. Van deze 21.167 jonge mensen lieten er zich 11.452 inschrijven aan hogere onderwijsinstellingen, doch nu werden de verhoudingen omgegooid. De Vlaamse eerstejaarsstudenten waren slechts met 5.135; de Franstalige met 6.317. De toestand op dit gebied is nagenoeg dezelfde gebleven als in 1963-64.

	1963-64			1964-65		
	Nederl.	Frans	Totaal	Nederl.	Frans	Totaal
Diploma's van het M.O.	9.825	8.305	18.132	11.347	9.820	21.167
Inschrijvingen aan Univ.	4.477	5.290	9.767	5.135	6.317	11.452

Wel mag onderstreept worden dat deze gevoelige Vlaamse achterstand in het hoger onderwijs zeer geleidelijk wordt ingelopen, doch de statistieken betreffende het jongste academiejaar schijnen erop te wijzen dat het tempo vertraagt. Sedert 1960-61 evolueerden de taalverhoudingen in het hoger onderwijs als volgt :

	Nederlands	Frans
1960-61.....	42,1 %	57,9 %
1961-62.....	43,2 %	56,8 %
1962-63.....	44,5 %	55,5 %
1963-64.....	45,6 %	54,4 %
1964-65.....	46,2 %	53,8 %

Terwijl tijdens de vorige academiejaren dus steeds meer dan 1 % werd ingelopen, bedraagt de Vlaamse aanwinst voor het laatste academiejaar slechts 0,6 %.

De taalverhoudingen tussen de studenten van het hoger onderwijs, per provincie gerangschikt, zagen er voor het academiejaar 1964-65 uit als volgt :

	Nederlands	%	Frans	%
Brabant	3.376	26,80	9.219	73,20
Antwerpen	4.575	88,53	593	11,47
Oost-Vlaanderen	4.499	93,59	308	6,41
West-Vlaanderen	3.776	92,71	297	7,29
Limburg	1.602	89,50	188	10,50
Luik	12	0,28	4.244	99,72
Henegouwen	18	0,47	3.823	99,53
Namen	3	0,23	1.327	99,77
Luxemburg	1	0,13	744	99,87
Belgen van elders.....	27	18	123	82
	17.889	46,16	20.866	53,84

Uit deze tabel blijkt dat niet minder dan 1.386 jonge mensen, die in de vier Vlaamse provincies wonen, hun hoger onderwijs in het Frans genieten. Sedert vorig academiejaar is dit aantal nog met tien eenheden vermeerderd. Tegen deze 1.386 frans-

talige universiteiten in Vlaanderen vormen de 34 studenten van de 4 Waalse provincies, die hun hoger onderwijs in het Nederlands ontvangen, geen tegengewicht. Wat de provincie Brabant betreft moet onderstreept worden dat nagenoeg 3/4 van haar studenten aan Franstalige instellingen hun opleiding ontvangen. Er wordt hier echter een lichte aanwinst geboekt voor het Nederlands onderwijs: van 26,53 % in 1963-64 tot 26,80 % in 1964-65. Anderzijds gaat ook het franstalig hoger onderwijs in Vlaanderen geleidelijk achteruit:

<i>Franstalig</i>	1963-64	1964-65
Antwerpen	12,84 %	11,47 %
Limburg	11,30 %	10,50 %
West-Vlaanderen	8,01 %	7,29 %
Oost-Vlaanderen	6,81 %	6,41 %

Dat de Franstalige studenten in de provincies Antwerpen en Limburg procentueel nog het talrijkst zijn, houdt wellicht verband met twee verschillende verschijnselen: voor Antwerpen ligt blijkbaar de oorzaak in de aanwezigheid ter plaatse van franstalige instellingen; voor Limburg in de afwezigheid van Vlaamstalige onderwijsinstellingen ter plaatse, zodat heel wat Limburgers gaan studeren aan de Rijksuniversiteit te Luik.

Prof. Dr. THEO LUYKX

OVERZICHT DER BELGISCHE HOGESCHOOLBEVOLKING (1964-65) ⁽¹⁾

	<i>Nederlands</i>	<i>Frans</i>	<i>Totaal</i>
1. RIJKSONDERWIJS			
Rijksuniversiteit te Gent	5.818 (5.171)		5.818 (5.171)
Rijksuniversiteit te Luik		4.864 (4.500)	4.864 (4.500)
Ecole de Médecine Vétérinaire de Cureghem	95 (102)	98 (107)	98 (107)
Koninklijke Militaire School		77 (85)	172 (187)
Institut Agronomique à Gembloux		130 (107)	130 (107)
Rijkslandbouwhogeschool — Gent	178 (156)		178 (156)
Rijkshandelshogeschool — Antwerpen ..	556 (488)	256 (220)	812 (708)
Totaal aantal der Rijksinstellingen	6.647 (5.917)	5.425 (5.019)	12.072 (10.936)
2. PROVINCIAAL EN STEDELIJK ONDERWIJS ..			
Faculté Polytechnique de Mons		344 (308)	344 (308)
Faculté Economique du Hainaut, Mons...		313 (265)	313 (265)
Institut Supérieur de Commerce à Bruxelles (avondcursussen)		134 (157)	134 (157)
Totaal		791 (730)	791 (730)
3. KATHOLIEK VRIJ ONDERWIJS	9.113 (8.303)	6.640 (6.103)	15.753 (14.406)
Katholieke Universiteit te Leuven		427 (371)	427 (371)
Faculté Universitaire St-Louis-Brussel ..		830 (781)	830 (781)
Facultés Universitaires N.-Dame-Namen ..	805 (750)		805 (750)
St-Ignatius-handelshogeschool-Antwerpen ..		390 (296)	390 (296)
Institut Supérieur Commercial et Consulaire — Bergen			
Handelshogeschool voor Juffrouwen — Antwerpen	178 (133)		178 (133)
Institut Catholique des Hautes Etudes Commerciales — St-Pieters Woluwé ..		423 (397)	423 (379)
St-Aloysius-handelsschool-Brussel	161 (122)	161 (149)	322 (271)
Totaal	10.257 (9.308)	8.871 (8.079)	19.128 (17.387)
4. Protestantse Theologische Faculteit	10 (8)	24 (21)	34 (29)
5. VRIJZINNIG ONDERWIJS			
Vrije Universiteit van Brussel	854 (656)	5.438 (4.993)	6.342 (5.649)
Totaal	854 (656)	5.438 (4.993)	6.342 (5.649)
6. PRIVÉ EN NEUTRAAL ONDERWIJS			
Ecole des Hautes Etudes Commerciales et Consulaires — Luik		267 (221)	267 (221)
Hoger Instituut voor Bestuurs- en Handelswetenschappen — Elsenne	121 (115)		121 (115)
Totaal	121 (115)	257 (221)	388 (336)
Volledig Totaal	17.889 (16.004) 46,16%(45,64%)	20.866 (19.063) 53,84%(54,36%)	38.755 (35.067) 100%

(1) Toestand op 1 februari 1965. De cijfers tussen haakjes geven het aantal studenten aan tijdens het academiejaar 1962-1963.